

Till
Kulturdepartementet

Statens kulturråds och Konstnärsnämndens redovisning av uppdrag att lämna förslag om organisationsförändring

Ku2024/00280

Sammanfattning

Sveriges författarfond delar i allt väsentligt Konstnärsnämndens perspektiv samt menar att regeringen i den fortsatta beredningen bör ta intryck av de synpunkter som samlat förts fram av konstnärskollektivens organisationer.

Författarfondens uppfattning är att den särskilda integritet som konstnärspolitiken och det konstnärliga skapandet behöver i förhållande till övergripande kulturpolitiska målsättningar, bäst tillgodoses genom en bibehållen förvaltningsstruktur och en politisk styrning som fortsatt utformas med hänsyn till de två berörda myndigheternas olika syften och uppdrag.

Sveriges författarfond och Konstnärsnämnden

Sveriges författarfond är med hänvisning till sin ursprungliga och huvudsakliga uppgift – att fördela den statliga biblioteksersättningen – inte en traditionell förvaltningsmyndighet. Författarfondens egen status och ställning är därför inte avhängig utgången i detta ärende. I vissa delar fungerar författarfonden ändå i praktiken som ett slags systemmyndighet till Konstnärsnämnden, med olika slags värdefulla erfarenhetsutbyten m.m. inom det konstnärspolitiska området.

Den avgörande invändningen mot en sammanslagning går dock utöver författarfondens eget behov och reses med omsorg om en självständig konstnärspolitik som en viktig och avgränsad kraft inom kulturpolitiken.

Bedömning av ekonomiska konsekvenser

Vad gäller de ekonomiska konsekvenserna kan författarfonden endast sätta tilltro till de båda myndigheternas bedömningar. Vi konstaterar att de överlappningar som identifieras är begränsade till vissa administrativa stödfunktioner, varför den eventuella vinsten framstår som närmast av symbolisk karaktär.

Detta intryck förstärks av att utgångspunkten i direktiven till uppdraget uttryckligen är att de uppgifter myndigheterna har ska vara oförändrade. Även Kulturrådet som är övervägande positiv till en sammanslagning ser risker och menar att förutsättningen för en förändring är att konstnärspolitiken och anslagen till konstnärer bibehålls och stärks.

Konstnärspolitiken och värdet av olika perspektiv

Det avgörande argumentet mot en sammanslagning är värdet av de olika perspektiv som främjas av att konstnärspolitiken får ha en särskilt definierad uppgift inom kulturpolitiken. Det faktum att de två myndigheterna har olika målgrupper ska inte reduceras till frågan om juridisk form (institution, förening eller bolag kontra enskild person eller näringsidkare). Skillnaderna har mer att göra med hur varierande stödformer och insatser kan och bör ha olika slags verkan beroende av vad för slags verksamhet den riktar sig emot.

Utifrån ett brett kulturpolitiskt perspektiv – som ofta tar sikte på sådant som produktion, tillgänglighet och delaktighet – formuleras många relevanta kulturpolitiska mål. De motiverar att Kulturrådet i sin tur upprättar fullt legitima krav och villkor mot de bidragssökande.

Stödgivning till enskilda konstnärer är dock mer renodlat inriktad på den konstnärliga processen och med starkt fokus på konstnärlig kvalitet. En större sammanslagen myndighet kan förvisso organisatoriskt söka tillgodose det konstnärspolitiska perspektivet. Men utöver risken att vissa målsättningar ändå gradvis vinner företräde och tillåts dominera inom den sammanslagna myndigheten, är faran stor att enskilda konstnärer inte uppfattar de rågångar som myndigheten själv söker hålla i verksamheten.

Myndigheten för kulturanalys har i en uppmärksam rapport (*Så fri är konsten, juni 2021*) påpekat riskerna för att konstnärer och andra bidragssökande styrs av hur övergripande kulturpolitiska målsättningar kommuniceras i utlysningar m.m. Sveriges författarfond menar att en fortsatt självständig konstnärspolitik utgör ett bättre skydd mot sådan styrning som omedvetet uppstår genom anpassning eller som alls inte är önskvärd när det handlar om enskildas konstnärliga skapande.

Till frågan om olika perspektiv hör också som Konstnärsnämnden påpekar att de två myndigheternas huvudsakliga målgrupper ofta tillhör två olika parter på en arbets- eller uppdragsmarknad. Också här gäller att kulturpolitiken samlat bör vara mer betjänt av två kompletterande perspektiv, än att en och samma myndighet internt ska söka överbrygga de intressekonflikter som ofrånkomligen finns och bör hållas tydliga när kulturpolitiken ska utvecklas.

Att undvika maktkoncentration på kulturområdet

Utöver invändningarna ovan bör påpekas riskerna rent allmänt med att beslutande-makten i för hög utsträckning koncentreras till en och samma institution. Kulturområdet är särskilt känsligt i det avseendet, där beslutsprocesserna med nödvändighet präglas av bedömningar som inte enbart kan styras av regelverk och

mätbara faktorer. Sveriges författarfond menar att om såväl beslutsfattande som finansiering präglas av mångfald och sprids på fler aktörer så stärker det legitimiteten för kulturpolitiken i sin helhet.

Beslut i detta ärende har fattats av ordförande Ann-Christin Nykvist, vice ordförande Grethe Rottböll, ledamöterna Josefine Engström, Jörgen Gassilewski, Stig Hansén, Eva Johansson, Annika Legzdins, Ingrid Olsson, Tony Samuelsson, Karin Westerberg och Loretto Villalobos. Föredragande har varit direktören Jesper Söderström.

Ann-Christin Nykvist

Jesper Söderström